

บทที่ 1

บทนำ

บทนำและความสำคัญของปัญหา

ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มาแล้วถึง 6 ฉบับ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ในระหว่างการศึกษาปฏิบัติตามแผน พัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 2 จนถึงฉบับที่ 6 รัฐบาลได้เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ความคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อการส่งออก เป็นการแก้ไขปัญหาค่าดุลการค้าระหว่างประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ, 2533: 7) มีผลให้การส่งเสริมการลงทุนอยู่ในอัตราที่สูงมาก เพราะ รัฐบาลเล็งเห็นว่าการลงทุนจะช่วยให้ประชาชนมีงานทำเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มพูนรายได้ ผลผลิต และยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นด้วย (อรัญ ธรรมโน, 2518: 58-62)

จากการที่กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญของกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศูนย์กลางธุรกิจ อุตสาหกรรม การศึกษา การปกครอง และอื่น ๆ ทำให้มีการระดมทุน ทางด้านอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นเหล่านั้นจะกระจัด กระจายกัน ไม่รวมเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านผู้ประกอบการและสังคม (สหัสโรจน์ โรจน์เมธา, 2523: 2) ทางด้านผู้ประกอบการนั้นได้แก่ราคาที่ดินในการจัดตั้ง โรงงานจะสูงขึ้นทุกปี เป็นอุปสรรคแก่การลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม เพราะทำให้ค่าใช้จ่าย ในการลงทุนขั้นต้นอยู่ในระดับสูง ส่วนทางด้านสังคมนั้น จะเห็นได้ว่ากิจการอุตสาหกรรมบาง ประเภทตั้งอยู่ในย่านที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นก่อให้เกิดน้ำเสีย มีควัน และเสียงอัน เป็นอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนโดยรอบ ทำให้เดือดร้อนและไม่สงบสุข นอกจากนั้นในเขตนครหลวงยังมีสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้แก่ การติดขัดทางจราจร ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงงานอุตสาหกรรมความขาดแคลน เนื้อที่สำหรับการอุตสาหกรรมต่าง ๆ (อาทร สุนโปกฏ, 2521: 15) ดังนั้นในปัจจุบันกิจการ

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จึงมีความต้องการคล้ายกัน คือ พยายามที่จะหนีความแออัดยัดเยียดของ ส่วนกลาง และเลือกตั้งโรงงานใหม่ในบริเวณรอบนอกเมืองแทน (นัตรชัย พงศ์ประยูร, 2527: 2)

เพื่อเป็นการคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่การ กระจายตัวอย่างไม่เป็นระเบียบของโรงงานอุตสาหกรรม การขาดแคลนที่ดินเพื่อสร้างโรงงาน อุตสาหกรรม ความแออัดของประชากร การจราจรติดขัด ตลอดจนปัญหาด้านมลภาวะเหล่านี้ ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญซึ่งทำให้เกิดการสร้างนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขึ้นทั้งบริเวณชานเมือง กรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาคของประเทศด้วย (อาทร สุนโปกุ, 2521: 15)

การดำเนินการนิคมอุตสาหกรรมจึงนับว่าเป็นนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมใน การแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะมีส่วนที่รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมอีกทั้งยังมีความสำคัญ หลายประการดังนี้ คือ (จำรูญ วัชรากัย, 2521: 9-11)

1. ความสำคัญของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
2. ความสำคัญของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาคน
3. ความสำคัญของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น
4. ความสำคัญของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
5. ส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ด้วยความสำคัญเหล่านี้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจึงได้จัดตั้งขึ้นตาม ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 339 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 (Nation, 1977: 1-2) โดยมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและพัฒนานิคมอุตสาหกรรมทั่วไปและเขตอุตสาหกรรมส่งออก ส่งเสริมการใช้แรงงานภายในประเทศ ขจัดปัญหาเรื่องน้ำเสีย ฝุ่นละออง กลิ่นและควัน อันเป็นพิษ และเพื่อให้บริการด้านต่าง ๆ ในการประกอบกิจการอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (ชูลี ไยบัวเทศ, 2526: 4-5)

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติ นอกจากรัฐจะ สนับสนุนนิคมอุตสาหกรรมของรัฐบาลแล้ว ยังได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนตั้งนิคม อุตสาหกรรมขึ้นด้วย ดังเช่น นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอคลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี ประมาณกิโลเมตรที่ 46 ริมถนนพหลโยธินมีเนื้อที่ประมาณ 5,600 ไร่ (Nation, 1977: 4)

โดยทั่วไปแล้วนิคมอุตสาหกรรมอาจจะดำเนินงานโดยรัฐ เอกชน หรือ โครงการร่วมระหว่างรัฐกับเอกชนก็ได้ แต่ถ้าให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแต่ลำพัง งานจะรุดหน้าเร็วกว่ารัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการเอง เพราะมีโอกาสหาเงินทุนได้มากกว่า แต่มีปัญหา คือ การทำงานของเอกชนจะมีจุดประสงค์อยู่ที่ผลกำไร เพราะฉะนั้นจึงต้องมีวิธีป้องกันมิให้เอกชนผู้เป็นเจ้าของนิคมอุตสาหกรรมเอาเปรียบผู้ประกอบการมากจนเกินไป อีกประการหนึ่งคือต้องมีข้อกำหนดให้รัดกุมเพื่อควบคุม การดำเนินงานของเอกชนให้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลด้วย (อัญชลี ภูวิชัยสัมฤทธิ์, 2521: 102) ดังนั้นนิคมอุตสาหกรรมแนวกรซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมร่วมระหว่างรัฐ และเอกชนจึงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่น่าสนใจและควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ในขณะที่โรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทต้องอาศัยพื้นที่เพื่อตั้งโรงงานเมื่อผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกที่ตั้งโรงงานแล้ว ก็เป็นการยากลำบากในการโยกย้าย (อุทุมพร จีวราชกูร์อำนาจ, 2530: 11) ดังนั้นการเลือกพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึง และต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่นั้นอย่างละเอียดรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ซึ่งแน่นอนว่านิคมอุตสาหกรรมจะมีข้อได้เปรียบมากกว่าเพราะมีปัจจัยต่าง ๆ พร้อม การเลือกพื้นที่เพื่อตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม จึงอยู่ในความสนใจของผู้ประกอบการหลายคน โดยเฉพาะผู้ที่มิถุนน้อย เพราะนิคมอุตสาหกรรมมีการปรับปรุงที่ดิน จัดสร้างโรงงานสำเร็จรูปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย มีสาธารณูปโภค ที่พักอาศัย ร้านค้า โรงเรียน ระบบกำจัดน้ำเสียและบริการต่าง ๆ (Wilson, 1963: 3-5) ทำให้ผู้ประกอบการเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดสร้างหรือดำเนินการแต่เพียงลำพังภายนอกนิคม (พ.ต.ยิ่งยุทธ ยรรยงสภิตย์, 2511: 105) นอกจากนี้การรวมกลุ่มก้อนของโรงงานอุตสาหกรรมภายในนิคมยังช่วยให้เกิดการประหยัดภายนอก (External Economics) (Smith, 1981: 60-61) เพราะการรวมกลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตลง รวมทั้งยังสามารถรวมตัวกันเพื่อกีดกันนักลงทุนภายนอกที่อาจตั้งกิจการเพื่อการแข่งขันกับสมาชิกได้อีกด้วย (นโรตม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2532: 4)

ข้อได้เปรียบต่าง ๆ ของนิคมอุตสาหกรรม เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการคาดหวังไว้ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม แต่หลังจากการตั้งโรงงานแล้วผู้ประกอบการอาจเปลี่ยนทัศนคติต่อข้อได้เปรียบดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับ

สาธารณูปโภคและการบริการต่าง ๆ จากการดำเนินงานของนิคมอุตสาหกรรมที่ไม่เอื้อ
อำนวยประโยชน์ และไม่ช่วยให้เกิดการประหยัดดังที่หวังไว้ (สัมภาษณ์ สุกิจ วชิระชูเดช,
2534)

ภาวะเช่นนี้อาจเกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง รวมทั้งในนิคมอุตสาหกรรม
นวนครด้วย ทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่นำศึกษาหลายประการ โดยเฉพาะการศึกษาข้อได้
เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมนวนครซึ่งผู้ประกอบการได้เคยคาดหวังไว้ อันเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้
ผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ เพื่อเปรียบเทียบกับสภาพความเป็น
จริงในปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าความคาดหวังและความเป็นจริงนั้นมีความแตกต่างกันมาก

นิคมอุตสาหกรรมนวนครจึงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่นำศึกษา เพราะเป็นนิคม
อุตสาหกรรมร่วมระหว่างรัฐกับเอกชน โดยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปริมณฑล
กรุงเทพมหานครด้านเหนือ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมรอบชาน
นคร (สุวิ เศรษฐกนก, 2516: 40) นิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้มีการก่อตั้งมาเป็นเวลา
นานถึง 20 ปี นับตั้งแต่เดือนมีนาคม 2516 เป็นต้นมา (ธรรมบุญ โสภารัตน์, 2534: 75)
และได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้
การเลือกนิคมอุตสาหกรรมนวนครเป็นพื้นที่ศึกษาก็เพื่อทดสอบว่า การจัดการนิคมอุตสาหกรรม
แห่งนี้จะช่วยแก้ปัญหาการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้มากน้อยเพียงใด ผลของการศึกษา
จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการพัฒนาอุตสาหกรรม และเพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่ในนิคม
อุตสาหกรรมอื่นต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ประเมินค่าข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมนวนครก่อนและหลังการตัดสินใจ
ของผู้ประกอบการในการตั้งโรงงาน
2. ศึกษาความแตกต่างของการประเมินค่าข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
ก่อนและหลังการตัดสินใจตั้งโรงงานรวมทั้งเปรียบเทียบกับกลุ่มโรงงานต่าง ๆ ด้วย
3. ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม
นวนครให้เหมาะสม

สมมติฐาน

"ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแนวแคร์จะประเมินค่าข้อได้เปรียบก่อนการจัดตั้งโรงงานแตกต่างจากการประเมินค่าหลังการตั้งโรงงาน"

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษาที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ นิคมอุตสาหกรรมแนวแคร์ ซึ่งอยู่ใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อันประกอบด้วยโครงการ 4 โครงการในพื้นที่ 5,688 ไร่

นิยามศัพท์

1. อุตสาหกรรม ในที่นี้หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing Industry) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึง
 - 1.1 อุตสาหกรรมที่มีวิธีการเปลี่ยนสภาพสินค้าให้มีราคาสูงขึ้นโดยอาศัยกระบวนการผลิต (Processing) และกระบวนการประกอบ (Assembling) อย่างไม่อย่างหนึ่งหรือผสมกันก็ได้
 - 1.2 ต้องมีการขนส่งผลผลิตไปสู่แหล่งบริโภค คือ ตลาด ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดต้องมีคุณลักษณะและคุณภาพเหมือนกัน มีใช้ผลิตเพื่อลูกค้าแต่ละคนแต่ละแบบ
 - 1.3 สถานประกอบการต้องจ้างแรงงานเชื้อเพลิงในการผลิตนอกเหนือจากแรงคน
2. ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หมายถึงบุคคลที่มีส่วนในการตัดสินใจความเป็นไปในเรื่องต่าง ๆ ของสถานประกอบการ
3. นิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estate) หมายถึง บริเวณที่ดินที่ได้มีการวางโครงการอย่างรอบคอบ และได้ทำการพัฒนาที่ดินบริเวณนั้นตามแผนการที่วางไว้ ตลอดจนจัดให้มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้เหมาะสำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ที่ดินนั้นเป็นชุมชนธุรกิจอุตสาหกรรม

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎี แนวความคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)
 - 2.1 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และประกาศคณะปฏิวัติที่เกี่ยวกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประกาศของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 จากหนังสือ ข่าวสาร และบทความที่เกี่ยวข้องกับการนิคมอุตสาหกรรม
 - 2.3 จากสถิติและข้อมูลที่เป็นที่ก
3. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จะได้จากการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถามไปยังผู้ประกอบการอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ทั้ง 4 โครงการ
4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น
 - 4.1 ตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงงาน ได้แก่ จำนวนคนงาน จำนวนเงินลงทุน และประเภทของโรงงาน ขนาดของเนื้อที่อาคาร เป็นต้น
 - 4.2 ตัวแปรที่เกี่ยวกับข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ได้แก่
 1. ราคาที่ดิน/ค่าเช่า
 2. การสร้างโรงงานสำเร็จรูป
 3. สภาพถนนภายในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
 4. ระบบการระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม
 5. ระบบการกำจัดน้ำเสีย
 6. ระบบการรักษาความปลอดภัยภายในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
 7. ระบบการป้องกันอัคคีภัย
 8. ใกล้เคียงกรุงเทพฯ
 9. ใกล้เคียงสนามบินดอนเมือง
 10. ใกล้เคียงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ

11. โกลด์ตลาดและลูกค้าหลัก
12. การแสวงหาแรงงาน
13. การคมนาคมขนส่ง
14. น้ำประปาในพื้นที่
15. กำลังไฟฟ้าในพื้นที่
16. การขอติดตั้งโทรศัพท์/การใช้โทรศัพท์
17. การซื้อวัตถุดิบจากโรงงาน/กิจการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
18. การส่งสินค้าให้แก่โรงงาน/กิจการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
19. บ้านพักอาศัยของพนักงาน/คนงาน
20. โรงพยาบาลในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
21. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับผู้บริหารของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
22. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับคนงานของนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
23. การสนับสนุนเงินกู้ในการจัดตั้งหรือขยายจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
24. อัตราภาษี
25. อื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายโดยใช้แผนที่ รูป และตาราง
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ T-Test เพื่อทดสอบค่าความแตกต่างของการประเมินค่าข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมก่อนและหลังการตัดสินใจตั้งโรงงานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC

3. วิเคราะห์ความหมายข้อมูลสถิติร่วมกับการบรรยาย
4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้การบาค่าข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมทั้งก่อนและหลังการตัดสินใจตั้งโรงงานของผู้ประกอบการ
2. ทำให้ทราบค่าความแตกต่างในเชิงสถิติของการประเมินค่าข้อได้เปรียบของนิคมอุตสาหกรรมก่อนและหลังการตัดสินใจ
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการตั้งนิคมอุตสาหกรรมนครอันเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมโดยรอบปริมณฑล
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่อื่นซึ่งมีลักษณะเดียวกันต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย